

критерієм між дисциплінарним правопорушенням і злочином, дане формулювання дозволяє кваліфікувати за цією статтею і притягнути до відповідальності практично за будь-яке правопорушення, вчинене військовою службовою особою.

Стаття 45 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України встановлює, що у разі невиконання (неналежного виконання) військовослужбовцем своїх службових обов'язків, порушення військовослужбовцем військової дисципліни або громадського порядку командир повинен нагадати йому про обов'язки служби, а за необхідності - накладити дисциплінарне стягнення. Однак з урахуванням оновленої статті 15 КУпАП, відповідно до якої військовослужбовці за вчинення військових адміністративних правопорушень мають нести відповідальність саме за цим кодексом, а не за Дисциплінарним статутом ЗС України, а також з огляду на конструкцію диспозиції ст. 172-15 КУпАП «Недбале ставлення до військової служби», створюється ситуація, коли невиконання (неналежне виконання) військовослужбовцем своїх службових обов'язків у будь-якій формі незалежно від характеру та обставин вчинення правопорушення, його наслідків, попередньої поведінки військовослужбовця тривалості військової служби та рівня знань про порядок служби буде утворювати склад адміністративного правопорушення і, відповідно, підстави для притягнення до відповідальності з накладенням стягнення виключно у вигляді утримання на гауптвахті.

З метою забезпечення коректного застосування норм КУпАП, виключення колізій між ними та положеннями Дисциплінарного статуту ЗС України вважаємо за необхідне внести зміни до ст. 172-15 КУпАП, передбачивши спричинення шкоди як обов'язковий елемент складу цього адміністративного правопорушення, та визначивши її розмір, який повинен бути критерієм відмежування від дисциплінарних проступків та злочину, передбаченого статтею 425 КК України. Зазначимо, що у примітці до вказаної статті КК України істотною шкодою, якщо вона полягає в завданні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

ГУД АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

*здобувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАХОДИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасний етап ринкової трансформації економіки України передбачає, насамперед, розбудову таких елементів економічної системи, які, з одного боку, здатні забезпечувати стимулюючі умови для здійснення підприємницької діяльності усіх суб'єктів господарювання, а з іншого - слугують інструментами державного впливу на загальну ситуацію в економіці [1, с. 42].

На сучасному етапі актуальною проблемою теорії митного права можна визначити відсутність єдиного підходу до таких правових інститутів як «митно-правове регулювання» та «нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності». В юридичній літературі не має однозначного тлумачення та визначення співвідношення між цими поняттями. З цього приводу висловлювали свою думку такі вчені як Сандровський К.К., Габрічідзе Б.М., Настюк В.Я., Пашко П.В., Терещенко С.С., Романенко В.В., Панфілова О.Є.

Важливе місце в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності займає нетарифне регулювання, яке передбачає обов'язкове одержання дозволів на здійснення певних дій суб'єктами підприємництва і громадянами у сфері міжнародних економічних відносин. У спеціальній літературі воно розглядається як елемент адміністративно-дозвільної діяльності, що здійснюється державою з метою забезпечення своїх економічних інтересів, для створення необхідних умов нормальної діяльності державних органів, дотримання законності та ефективної реалізації завдань зовнішньої і внутрішньої політики. Для цього держава закріплює в законодавчих та інших нормативних актах певний порядок суспільних відносин, забезпечення

якого покладено на органи митної служби України. Зміст нетарифної системи регулювання обумовлено як наявністю встановленого порядку переміщення товарів через митний кордон, так і тим, що цей порядок необхідно забезпечувати певними правовими засобами і дотримуватися всім учасникам зазначених правовідносин, що, в свою чергу, передбачає здійснення функцій митного контролю і оформлення з боку компетентних органів виконавчої влади, яким надано право видавати відповідні акти державного управління.

Питання, що стосується проблем реалізації нетарифного регулювання, в основному, знаходять своє відображення тільки в спеціальних відомчих нормативних актах. Це пов'язано з тим, що суспільні відносини, які вони регулюють, віднесені до розділу спеціальної діяльності цих органів (в основному – органів митної служби України). Разом з тим, тільки діяльністю митних органів нетарифна система регулювання не обмежується, хоча майже у всіх виданнях з митного права автори розглядають питання зазначеної системи винятково як вид діяльності митних органів [2, 3]. На нашу думку, це призводить до невірної уявлення про цю систему в цілому, оскільки вона є специфічною формою діяльності всього державного апарату зовнішньоекономічної сфери, а не її окремої частини. Отже, при аналізі нетарифного регулювання необхідно, насамперед, зупинитись на його теоретичних аспектах як спеціалізованого елемента *дозвільної системи України*, використовуючи останню як підґрунтя для теоретичного моделювання понятійного апарату досліджуваної категорії.

Для галузі митного права характерна наявність відосблених методів нетарифного регулювання, які відносяться до сфери державного управління митною справою. Специфіка цих методів полягає в особливому порядку виникнення і формування змісту прав і обов'язків учасників митно-правових відносин, у наявності певних санкцій, в особливих засобах їх застосування, а також у дії єдиних принципів і загальних положень, які поширюються на дану сукупність норм. Особливістю нетарифного регулювання є те, що в ньому переважне місце займає імперативний метод регулятивного впливу, а домінуючим способом регулювання є зобов'язання і заборона, за порушення яких настає передбачена законом відповідальність [4, с.411].

Будь-який захід нетарифного регулювання, як спеціалізована сукупність адміністративно-правових способів впливу, складається з певного числа елементів, які обумовлюють його структуру і специфіку. Аналіз цих окремих чинників показує, що складові елементи дозвільного режиму багато в чому визначають специфіку в цілому інституту нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Іншими словами – вони є системо утворюючими елементами нетарифного регулювання і входять у його структуру. У зв'язку з цим зупинимось більш докладно на їх характеристиці.

Насамперед, необхідно виділити такий найважливіший елемент нетарифного регулювання як ціль його встановлення. Нам уявляється, що ціль встановлення дозвільного режиму на тому або іншому напрямі зовнішньоекономічних відносин буде тотожна меті запровадження національної дозвільної системи в цілому. У зв'язку з цим є підстави відмітити наступне.

Нетарифне регулювання, безумовно має державно-владний характер і представляє собою один із чинників дозвільної системи. Йому властивий організуючий, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер. Воно здійснюється особливою групою державних органів, на які покладені обов'язки з практичної реалізації функцій держави, пов'язаних з охороною інтересів держави й суспільства. Таким чином, на нашу думку, нетарифне регулювання має правоохоронний характер, інакше кажучи, основною метою його встановлення у державі є забезпечення основних інтересів держави, захист життя і здоров'я людей, їх честі та майна. Саме з цією метою встановлюється дозвільний режим на певній ділянці суспільних відносин у сфері зовнішніх відносин. Отже, перший елемент нетарифного регулювання, що впливає з аналізу дозвільного – це його ціль.

Другим елементом, який складає ядро нетарифного регулювання, є встановлена в законодавчому порядку *сукупність особливих правил поведінки (діяльності)* громадян, юридичних осіб, державних органів, тобто спосіб реалізації ними своїх прав і повноважень у сфері митної справи.

Третій елемент нетарифного регулювання пов'язаний із суб'єктами адміністративно-дозвільних митних відносин, в яких з однієї сторони виступає державний орган або його посадовець, який наділений повноваженнями щодо видачі дозволів (дозволитель), а з іншого боку – фізична або юридична особа, яка бажає отримати дозвіл на реалізацію певних прав (заявник). Уповноважений орган чи посадова особа, реагуючи на звернення того чи іншого суб'єкта має право на певну свободу адміністративного розсуду і відповідну альтернативність власних дій та рішень щодо прийняття правозастосовчого акту [5, с. 298].

Четвертий елемент нетарифного регулювання пов'язаний зі специфікою об'єкта і предмета цієї категорії. На нашу думку, об'єктом нетарифних митних відносин є поведінка їх учасників, тобто здійснення суб'єктами цих правовідносин певних дій, які спрямовані на реалізацію їх суб'єктивних прав (повноважень). Предметом нетарифних митних відносин є будь-які рухомі речі (у тому числі валютні цінності, культурні цінності), електрична та інші види енергії, а також транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України.

Перераховані елементи нетарифного регулювання (ціль, особливий порядок діяльності і поведінки при переміщенні товарів через митний кордон, суб'єкти нетарифного регулювання, його об'єкт і предмет), на нашу думку, є основними, тобто визначають специфіку даного правового явища. Їх структурно-функціональний аналіз підтверджує ту думку, що до визначення нетарифного регулювання необхідно підходити з більш широких методологічних позицій. Нетарифне регулювання поширюється на значне коло суспільних відносин в зовнішньоекономічній сфері діяльності. Її елементи присутні в цивільному, фінансовому, адміністративному та інших галузях права. В той же час, ряд правовідносин, що виникають у рамках цих галузей, зовні схожі на дозвільні, однак у сферу нетарифного регулювання не потрапляють. Так, відповідно, до норм фінансового права, необхідно одержання дозволу районної (міської) податкової інспекції на покупку валюти для здійснення експортної операції; органів нацбанку на відкриття банківського рахунку за кордоном. Регулювання всіх цих процедур не пов'язано з забезпеченням економічної безпеки держави, в той час як досягнення саме цієї мети, на нашу думку, є обов'язковою ознакою сфери нетарифного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Гребельник О.П. Основи митної справи: навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури. – 2003. – 600 с.
2. Габричидзе Б.М. Российское таможенное право. Учебник для вузов.- М.: издательство НОРМА, 2001-448 с.
3. Терещенко С.С. Основи митного законодавства в Україні: Питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник для студентів вищих та середніх спец. навчальних закладів/ Терещенко С.С. – К.; “Август”, 2001.– 22 с.
4. Цвік М.В., Ткаченко В.Д., Петришин О.В. Загальна теорія держави і права.–Х.: Право, 2002. – 432 с.
5. Авер'янов В. Б. Методологічні засади реформування українського адміністративного права / В. Б. Авер'янов // Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Вип. 12. – К., 2001. – 731с.

ДАВИДЕНКО СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

кандидат юридичних наук, доцент

*кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПОТЕРПІЛИЙ ЯК СУБ'ЄКТ ПРАВА НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ

Конституція України проголошує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини, а також їх гарантії визначають зміст і загальну спрямованість діяльності держави.